

El Principal Cinema, de Riudoms, 48 anys seguits dedicats a l'espectacle

Josep M. Toda i Serra

El 3 d'agost de 1919 naixia a Riudoms Joan Maria Clavaguera i Roigé que ha esdevingut l'empresari de cinema amb més anys de dedicació a l'ofici de tot Catalunya. «*Abans de la guerra*» —declara a «**Lo Floc**»— «*vaig ser uns tres anys secretari dels Fejocistes (Federació de Joves Cristians) de Riudoms, érem el grup 256. Fins als dotze-treze anys érem del grup anomenat Avant-guardista o petits i després passàvem als Fejocistes o grans. L'any 1968 va començar a organitzar-se la festa de la tartana que la titulàvem Riudoms reviu la tartana amb Vin-yols i Cambrils que va tenir un gran ressò a nivell, fins i tot, estatal. Vaig ser-ne un dels fundadors, primer (el 1968) com a cap de propaganda; de 1969 a 1970, com a secretari; i de 1970 fins el 1976, com a president. El 31 d'agost de 1976 em van nomenar Tartaner Major i la llavors Comissió organitzadora em va lliurar el corresponent diploma acreditatiu on podem llegir: «en reconeixement a l'ajut i l'estímul prestats a les tradicions i als costums que manté aquesta Comissió en pro del major engrandiment de la Vila de Riudoms». Prèviament, el 1969, ja havíem rebut una placa col·lectiva amb la inscripció següent: «El Magnífico Ayuntamiento de Riudoms a la Comisión Organizadora de la Cabalgata de Tartanas a Cambrils en prueba de reconocimiento por su meritoria labor en pro del mantenimiento de una hermosa tradición». I és que aquesta festa de les tartanes va arribar a ser molt popular. Recordo que un any hi havia 63 tartanes i a la plaça Major hi vam col·locar 3.000 persones assegudes. Venia a veure-la gent de tot arreu. Sempre es va fer a l'agost i, en les últimes edicions, sempre es va fer l'últim diumenge d'agost. Com a curiositat de l'interès informatiu, un any **Ràdio Nacional d'Espanya** va transmetre una emissió de dues hores, que feia a les cinc de la matinada per a Amèrica llatina i els*

EE.UU., on intervenia en directe Joan Salvadó Sociats, el president, i jo, com a secretari». Durant quatre anys, de 1983 a 1987, ha estat primer tinent d'alcalde i regidor de festes, urbanisme, i parcs i jardins de l'Ajuntament de Riudoms i durant cinc anys, de 1983 a 1987, ha estat també el director de la Fira de l'Avellana de Sant Llorenç de Riudoms, motiu pel qual la comissió de govern del dia 14 de juliol de 1988 va acordar per unanimitat retre-li un homenatge, l'acte principal del qual va consistir, després dels parlaments corresponents, en el lliurament de la placa honorífica que va rebre de mans de Josep Gomis Martí, Conseller de governació de la Generalitat i alhora president de la Generalitat en funcions, dins de l'acte oficial de la inauguració de la VIII^a Fira de l'Avellana-88 que va tenir lloc divendres, dia 12 d'agost de 1988, a la Sala d'Actes del Casal parroquial de Riudoms. Aquesta placa porta el text següent: «L'Ajuntament de Riudoms i el Patronat de la Fira de l'Avellana al Sr. Joan M. Clavaguera i Roigé en reconeixement per la seva tasca incansable com a Director (1983-1987). Agost 1988».

El dia 8 de setembre de 1940 va inaugurar el seu local, que durant aquests 48 anys ha tingut el mateix nom: **Principal cinema**, i la temporada. «*Me'n recordo com si fos ara. Ja feia un any que portava les gestions per a obrir i adequar el local i el vaig inaugurar en aquesta data amb la pel·lícula Tres diablillos amb Diana Durbin, etc. que era una gran estrella del moment. Fins el 1957 no el vaig reformar, que va ser quan vaig alçar el sostre, es van treure les llotges que hi havien i es va fer tot a planta baixa, com es coneix avui, amb una capacitat sobre les 500 localitats. Abans el local estava preparat per a fer-hi teatre. Se n'hi va fer molt. Hi han passat figures del moment preparat com Carme Carbonell i Antonio Vico, Enric Borràs, etc.*

Això era entre el 1941-1958. Una altra faceta del meu local han estat els balls. Hi han passat una quarantena d'orquestes diferents: **Orquestra Fatxendes de Sabadell** (on hi anava **Raül Abril**), **Els verds de Mataró**, **Rudy Ventura y su orquesta de Barcelona**, la de **Raül Abril y sus bohemios de Tarragona**, que va venir catorze vegades, **Raül Abril y sus melodians de Barcelona**, **Orquestra Gran Gala de Barcelona**, **Orquestra de Ramon Busquets de Barcelona**, **José Puertas y su orquesta de Barcelona**, **Roger Gaston de Barcelona**, **Orquestra Moussette de Serramont de Barcelona**, **Orquestra Nicolau de Barcelona**, **Orquestra Florida de Barcelona** que anaven setze components, **Orquestra Soñando con música de Barcelona**, **Orquestra de Hollywood de Barcelona**, **Andrés de Sandra y su orquesta de Barcelona**, **Blas Wilson y su orquesta de Barcelona**, **José Valero y su orquesta de Barcelona**, **Quinteto Marius de Saragossa** on hi anava **Raül Abril** i la vocalista **Diana España**, **Gonzalvo y Edelinda de Barcelona**, **Cuarteto vocal Orpheus de Barcelona** el director i compositor del qual era **Duran Alemany** que va fer la música de moltes pel·lícules de l'època, la vocalista **Pilarín Arcos de Barcelona**, etc. Abans hi havia més caliu humà, hi fèiem representacions de sarueta. Amb la reforma de l'any 1957 ja hi vam deixar de fer ball, que els vam començar a fer per la festa de les relíquies de 1941».

Passi'ns a parlar de la problemàtica del cinema que vostè coneix tan bé. «Als pobles el cine està cridat a desaparèixer. Jo sostinc aquesta idea d'ençà que hi ha televisió i vídeo a les cases, és a dir, la gent veu ara més pel·lícules que mai, el que passa és que té la facilitat de veure-les a casa amb comoditat i sense gastar-se ni cinc cèntims pràcticament, n'escolleix les que vol, té tres canals televisius que en fan un reguitzell. A més, per una banda, la gent gran s'ha enganxat davant la televisió i ha deixat d'anar als espectacles i, per l'altra banda, hi ha molta més llibertat de la gent jove que anys enrera. M'explicaré: fa uns vint anys enrera, no cal anar més lluny, una noia a Riudoms per a anar al ball de nit de la festa major no hi podia anar sola. Si els pares no la podien acompanyar, demanaven a un veí que si hi anava en pugués tenir cura. Avui tot això ha canviat moltíssim. I la realitat és que avui marxa tothom de casa, del po-

ble i se'n van de discoteca a Reus, Cambrils, Salou, etc. sense que, moltes vegades, els pares sàpiguen on són els seus fills. D'aquí que els espectacles del poble, com que el jovent marxa, hagin baixat. El cine ha deixat de ser un lloc de relacions socials. Jo faig sempre la comparança següent: la gent s'hi està bé, a casa, hi té licors i, en canvi, va al bar a fer la copeta. El mateix passa amb el cinema, la gent el té a casa on només s'hi queda la gent gran, el jovent surt a d'altres espectacles que l'atrauen més, deixant a banda el cinema o, fins i tot, es dona el cas que van d'un poble a l'altre per a veure'l. Al poble no hi volen ser i en surten, ja que tenen el gran mitjà que és el cotxe que, junt amb la llibertat de moviments, ha estat l'altre gran factor que ha fet que el cinema al poble vagi desapareixent. En canvi, pels volts de 1947-48 a Riudoms hi havia tres locals que projectàvem cine: cal Gallisà, al Centro Riudomenc que va durar un any i que portava Paco Montserrat i jo. Sí, el Centro va plegar aviat i cal Gallisà tenia el nom de Cine Moderno, llicència fiscal, o el que sigui, que després va comprar el Casal riudomenc i per això les entrades d'aquest local encara porten impreses el nom de Cine Moderno. Hem estat els dos últims cines que hem aguantat a Riudoms, fins que jo ja me n'he cansat també».

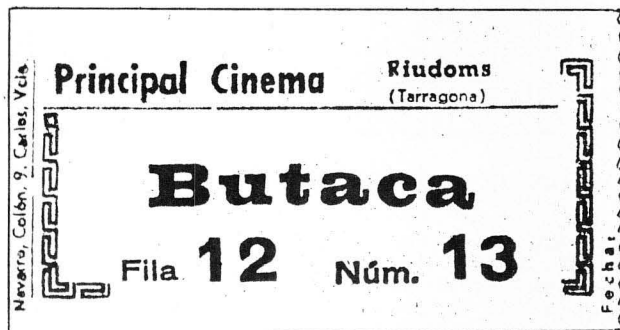
«Al cinema de Riudoms hi deuen anar actualment unes 300 persones de promig. Abans, pel que fa al meu local, una pel·lícula com **La ciudad no es para mí** de Paco Martínez Soria hi van passat unes 1.800. Es va fer durant sis dies seguits (de dijous a dimarts). Altres casos fora de sèrie han estat les pel·lícules **La violetera** de Sara Montiel, **Ben-hur**, **Lo que el viento se llevó**. La que m'ha deixat més bon record és **Hechizo** de Teresa Wriet i **Farley Granger**. A banda d'aquests títols, l'afluència del públic durant els cinc o sis mesos de la temporada oscil·lava entre les 800-1.000 persones. Xifra que ha anat minvant fins a les 300, fins a suprimir la sessió dels dissabtes on només assistien vuit o deu persones i que no cobrien ni les despeses de manteniment. Per això des de 1985 que les hem reduïdes i es limitaven a les projeccions de les dues sessions del diumenge només: la de tarda i la de nit».

Joan Maria Clavaguera ens recorda que «la gent que ha vingut per casa ja no l'he vis-

ta mai més. La gernació que hi venia els anys quaranta i cinquanta era enorme. No s'hi cabia, havien d'asseure's en caixes de gasosa o amb el que trobessin perquè no hi havia prou cadires. El primer ball que vaig fer va ser el 1941. El ball de tarda costava tres pessetes i el de la nit cinc, amb la peculiaritat que només pagaven els qui ballaven i els havies d'anar a cobrar dins de la sala de ball. L'entrada era gratuïta. Després, i això ho vaig introduir jo, ja s'hi venien números per a un sorteig. Cada tira tenia deu números i costava dues pessetes. També es pot dir que, si bé abans de la guerra ja se'n feien, jo vaig instaurar de nou el Ball de casats. Era l'any 1943-44 i en vaig fer només dos anys seguits, cosa que va representar una gran novetat. Van ser dos balls amb molta ressonància: s'hi havia d'anar vestit de gala, vam instal·lar a l'entrada del local com una marquesina que representava l'entrada d'un Gran Hotel, amb dos conserges engalanats, un a cada costat de la porta, i jo, com que coneixia tothom i amb un micròfon, anunciava la parella que entrava trepitjant una gran catifa que arribava del carrer. Inscriure's a aquest ball de gala de casats

costava 60 pessetes per parella i l'orquestra era formada per músics de Riudoms.

«Jo m'hi he fet vell, en el cine. Sóc l'empresari més vell de Catalunya. Hi porto 48 anys. No hi ha cap empresari que tingui una empresa amb una activitat seguida al cinema com he portat jo. Hi pot haver empreses més antigues, però segur que hauran canviat d'empresari. El 31 de gener de 1982 la **Germanat de Cinema**, amb data del 31 de gener de 1982, em va atorgar, coincidint amb el dia del cinema, un diploma i la medalla de plata «en mèrit a la labor en la cinematografia espanyola durant 25 anys sense interrupció», és el que en diuen **Homenatge a la constància**, que per poc ja m'haurien donat la medalla d'or per a portar cinquanta anys seguits fent cinema. Recordo que la idea de fer-me empresari de cinema em va venir durant la guerra, entre el 1937-38 a Betanzos (La Corunya), també recordo els cartells que es feien abans, que no eren com els d'ara. Tenien dos metres de llarg, un any Josep M. Baiges Jansà em va pintar la façana del cinema amb plafons de fullola, etc. i va quedar com si fos un gran cinema de capital. Era per

Entrada del «Principal Cinema»

Sortida que es donava al descans del «Principal Cinema»

a la pel·lícula **Un tranvía llamado deseo**. Abans se'n feia més de propaganda, el cinema et permetia fer-ho tot. Ara com que tot ha pujat tant, ja no. Quan vaig començar, l'entrada del cine costava set rals (una pesseta i 75 cèntims) i 350 pessetes el lloguer d'una pel·lícula, ara feia pagar 250 pessetes per entrada i llogar una pel·lícula em costava com a mínim 15.000 pessetes, més el sis per cent d'IVA, el sis per cent més per a drets d'autors, 400 pessetes per l'embalatge, a més de la propaganda (una col·lecció de fotografies de la pel·lícula costa 600 pessetes), un trailer em costava entre 750-1.000 pessetes, etc. He conegut, en aquests 48 anys dedicats a aquesta professió en la qual per cada tres pel·lícules estrangeres n'havia de projectar una d'espanyola, 105 cases de lloguer i repartiment de pel·lícules. He tingut un total de dotze maquinistes que m'han ajudat a projectar les pel·lícules. A les ciutat encara pot ser rendible fer d'empresari de cinema, a Riudoms ja no».

Joan M. Clavaguera ens explica l'anècdota que el riudomenc Carles Matavacas es

dedicava a comprar pel·lícules a l'estranger i les cedia a la distribuïdora Cire films. «Era l'època», ens comenta, «que Walt Disney no s'havia establert a l'Estat espanyol i no tenia distribuïdora. Com que Carles Matavacas tenia moltes pel·lícules de la Walt Disney, me les cedia i jo feia el migdia del dia de Reis al meu local una sessió gratis per a la canalla». Finalment, un altre fet que fa que ara el mantingui encara en contacte amb el món cinematogràfic és que, com que el seu fill va estudiar als Salesians de Reus, durant cinc anys (1968-73) i hi va programar les pel·lícules de les sessions que s'hi feien ja que era amic de Luis López Allué, el director. Quan aquest va ser traslladat, com a director, al col·legi que els salesians tenen a Terrassa, durant vuit anys (1973-81), també els va portar la programació del seu cine i, finalment, quan Luis López va ser traslladat a Osca, ara no com a director sinó com a administratiu, farà que fruit de l'amistat personal que manté amb Luis López Allué, des de 1981 fins ara en Joan M. Clavaguera, també els programi el cine, amb les pel·lícules que els fa enviar des de Barcelona.

J.M.T. i S.

DISTRIBUÏDORES QUE «PRINCIPAL CINEMA» HA CONEGUT

Les cases distribuïdores de pel·lícules que ha conegut són les següents: Helios Films, Floralva (del carrer Mallorca), Filmófono (del carrer Rosselló), Interpeninsular, Bengala, Selecciones Fuster, Radio Films, Filmax, Delta Films, Edici, Columbia (de la Diagonal), Procines (del passeig de Gràcia), Iquino, Cifesa, Rey Soria, Exclusivas Diana, José Balart, Pelimex, Ulargui Films, Internacional Films, Exclusivas Trián, Piñot (a l'època de les pel·lícules mudes, no va arribar pas de tenir-ne de sonores), Izaro Films, Mundial, Visión Films, Hispamex, Migiber (eren dos socis: Miquel Gironella i un tal Bertran), Mahier (abreuament de Manolo Hierro), Universal, Román Solà, Hispania Artis Films, C.B. Films (Casimiro Bori Films), Filmayer, Cire Films (la seva successora va ser D.C. Films), Regina Films, D.C. Films, Artistas Asociados, Producciones Cinematográficas Rosa Films, Saturnino Hugueta, G.H. Films, Exclusivas Arajol, Exclusivas Balart y Simó, Arte 7, Condal Films, Discentro, Estrella Azul, Mercurio Films, Warner Bros, Incine, Febrer y Blay, Chamartín, Imago, Dipenfa, Sánchez Ramade, Diasa, As Films, Exclusivas Balet y Blay, Cepicsa, Cinedia, Astoria films, Catalonia Films, Amadeo Costa, Mediterránea, Iberia, Vimar, Tusisa, Cosmofilms, Ignacio Maza (era el nom del propietari de la distribuïdora que no se'n recorda, tanmateix només va durar un any), Nueva Films (del carrer Balma), Iris Films, Lauren Films, Herbera Films, Suevia, Belén Films, Trevol, Juvenza, Cinedrac, Agrupación Tándem Films, Suevia, Belén Films, Exclusivas Escrivá, distribuïdora situada al costat del Cine Montecarlo de Barcelona i que no recorda el nom Profilmart, OSSA Films (Orfeu Sincrònic S.A., coneguda per OSSA), P.T. Films, Metro, CEA, Superfilms, Paramount Films, Hispano Fox Films, Exclusivas Huet, Distribuïdora Ballesteros, Columbus Films, Orbis Films, Nueva Films (no és que sigui la mateixa que la ja esmentada, sinó que porta el mateix nom que una d'anterior), Rafael Blasco, Badal Films, Dusa Films (Distribuïdores Unidas Sociedad Anónima), Discine, Araba Films, Nou Films, Regia Films, Layetana Films, Cinesco (que va ser la continuació de Cifesa).